

MYFYRDODAU

D I F R I F O L

A R

Y Pedwar PETH diweddaf:

S E F,

A N G E U,
Barn, Nef, ac Uffern.

Gan y Gwâs enwog hwnnw o eiddo CRIST
Mr. J O H N B U N Y A N.

DEUT. xxxii. 29.

*Oh na baent ddoethion, na ddeallent byn, nad ystyr-
ient eu diwedd!*

CAERFYRDDIN:

Argraffwyd gan J. Ross, yn Heol-Awft.

M.DCC.LXVII.

[Prîs tair Ceiniog.]

MARY RD DAV

DEPT OF

Y. Tolson P. M. G. W. C. H. S.

A. N. G. E. U.

Sam. M. C. U. H. S.

THIS OFFICE IS OPEN
MAY 1900

44.
4. 2.
170.

CHERRY STREET
APR 1900

MYFYRDODAU

DIFRIFOL

A R Y

Pedwar Peth diweddaf, &c.

ARWEINIAD i mewn i'r YMADRODD
canlynol.

1 **R**WYF yn cyflwyno'r Leinau hyn
I bawb a'u derbyn hwythau ;
Er dangos pam mae Duw'n dweud
Ac attaf *trowch* yn ddiau. [*Dowch*,

2 Mae'r pedwar peth yn d'od ar frys,
Dylem eu hysbys wybod :
Sef Angeu boen, a chwedi 'n Barn
I'r Nef neu Uffern ifod.

3 Diau na anwyd Dyn erio'd
I fyw a bod ond yma ;
Na ddo, ar foreu'r olaf ddydd,
Caiff wynfyd rhydd neu boenfa.

A 2

4 Pwy

- 4 Pwy feddwl oll i Dduw wneud dyn
Ar ei lun ei hun o'r cynta,
A'i gynnyfsgaeddu ef mor glyd
I fod ond munud yma?
- 5 Pa ham mae'n galw rhai di-dda
Trwy iawnder a graflondeb,
Prophwydi ac Apostolion llon,
I geisio ei dirion wyneb?
- 6 Os bydd i'w lwys addewid lon,
A'i holl fygythion aethus;
Fynd heb gyflawniad oll ar feth,
Na wnant, mae'n beth enbeidus!
- 7 Pwy fydd mor ffol neu waeth ei nod,
A meddwl dyfod Iesu!
O'r Nef i'w wneud yn felldith fawr,
Dros drueiniaid llawr fel nyni.
- 8 Os nad oes dim i'w gael i ni
Ar ol ein torri ymaith,
Ond ffol wageddau'r byd sy nawr,
Och dyma ddrygfawr obaith.
- 9 A gaiff Duw geirwir dystio'n dynn
Fod Nef a Llynn diwaelod?
A rhai mewn strangciau ie'ngŕtid hwy
I ddweud, *Ond pwy all wybod?*
- 10 A gaiff Cyflawnwr gair heb ffael
Mewn pethau gwael a lleiaf?
Ei dorri'n doft fel dyn ar don
Yn y materion mwyaf.
- 11 Wrth yr hyn feddwl crynwn oll,
Rhoi'r Duw di goll gelwyddau!

Sef y caiff dyn ei droi yn ddim,
Yn *Angeu llym yn ddiau.*

12 *Angeu* nid yw ond drws sy'n bod,
A phawb yn gorfod fymud;
Trwyddo i'r lle cant fod dros fyth,
Mewn poenfa chwith neu wynfyd.

13 Am hyn ddarllenwyr o bob stat,
Doed y geiriau at eich Calon :
Darllenwch, ceisiwch ymhob man,
Y gorau ran a'r goron.

14 Yn awr gwrandewch wy'n ddeud heb ble,
A phwswch, i'e, 'n berffaith ;
Ymadrodd yw am *Angeu a Barn,*
Am *Nef,* ac *Uffern* ddiffaith.

*****!*****

Am *Angeu.*

R H U F. V. 12.

Am bynny, megis trwy un dyn y daeth pechod i'r
byd, a marwolaeth trwy bechod ; ac felly yr
aeth marwolaeth ar bob dyn, yn gymmaint
a phechu o bawb.

1 **A**NGEU fel brenin dewr ar don,
Ymrwyma i ymladd byd o'r bron ;
Mae'n concro pawb, yn torri lawr,
Yr hen a'r doeth, y cryf a'r mawr.

2 'Does neb mor gryf, mor fawr, mor faith,
Na's gwna ynt blygu ar un waith ;

A 3

Fe'u

Fe'u rhwym, fe'u gefyd oll 'run môdd,
Oddi ar y maes fe'i gyrr ar go'dd.

- 3 P'le mae concwerwyr mawr y byd,
A'u gwyr galluog yr un pryd?
Er troi teyrnafoedd llon i'r llwch,
Gwnaeth ef o'u tref ynt ffoi o'r trwch.
- 4 Mor wan yw'r cryfa'i law a'i lef,
Pan delo Angeu i gydio ag ef;
Wna cawr yn awr ond crymmu'n grwn,
Pa faint llai ymladd wna a hwn!
- 5 Mae'n rhaid i'r wyneb llew 'n ddi ble,
Ymostwng yma a rhoi lle;
Ie, pe meddai esgyrn pres,
Ni wna ymdrechu'n llym ddim lles.
- 6 Yn awr bob rhan ymostwng rhaid,
I bryfed byrr y rhai 'n ddi baid,
A rannant rhyngthynt oll yn hyf,
Ei groen, ei gnawd, a'i esgyrn cryf.
- 7 Pob un ei ran fel morwyr mawr,
Y tryffor 'nillfant hwy ryw awr:
Neu megis milwyr yn y man,
Yn rhoi yn rhwydd i bawb eu rhan.
- 8 O'r pethau gynt ennillfant hwy,
Trwy rym eu cledd yn rhoddi clwy;
Ac ynte'n gorwedd megis maen,
Heb wybod dim o'u hol na'u blaen.
- 9 Try'r teg o'u bron yn bydredd brych,
A'r ieuengŷtid gyrr yn wyneb grych,
I'r doeth fe ddyru gystudd mawr,
I'r anllad gwilydd gwedd a gwawr.

- 10 Y gwyllt fe'u dof, a'u crechwen dwg;
Oddi ar yr holl rai anllad drwg;
Y cybydd tynn oddi wrth ei dda,
A'r tlawd o'i ofal fe'i rhyddhâ.
- 11 Myn Angeu bawb, ni arbed ddyn,
O unrhyw raddau, lliw na llun,
Hen, ieuaingc, bychain, mawr, bob dydd,
Cyfoethog, tlawd, y caeth a'r rhydd.
- 12 'Does un gair teg all byth ei droi,
Ni wna gair ffyrnig iddo ffoi;
Ni arbed neb am aur neu drâs,
Caiff pawb ei biccelf yr un flâs.
- 13 Pa beth a ddwedaf? tyftia'r bedd,
Fod Angeu'n concro pawb un wedd:
Penglogau ac esgyrn ynddo fydd,
Ac iddo'r cadarn daw bob dydd.
- 14 Mae'r wedd ar Angeu'n echrys lawn,
A'r olwg arno'n erwin iawn;
Hyd'n oed mewn croen dyn marw mud,
Pan oero'r fo yn hyn o fyd.
- 15 Gwna gwelu'r marw ofn i rai,
I'r lleill ei esgyrn fraw dim llai;
Ni charant weld eu pennau byth,
Na chlywed chwaith eu griddfan chwith.
- 16 Gogyfgod Angeu yw'r rhai hyn,
A nod ei fod yn d'od yn dynn;
Nid yw'r * awr-ddrych, y bladur, rhaw,
Ond arfau pell i'w gweld o draw.

* Hour-Glass.

- 17 Er hynny'r cyfryw megis cledd,
Wna i ddynion grynu wrth eu gwedd,
Arwyddion ynt mai rhaid ryw bryd,
I Angeu dd'od nid byw o hyd.
- 18 Mor oer mae'n taro calon trwy!
Fel ceisir cilio rhag y clwy!
I fynu'n wir, pwy saif yn awr?
P'le ffoir rhag mwyth y dychryn mawr?
- 19 Ond pa faint llai, yr awr y del
Angeu at galon yn ddi gél?
I glymmu dy ddau fawd-fys frau,
Ac i'w ei ffordd i'th gippio'n glau.
- 20 Ac yna'th liny'n arian tyrr,
A'th auraidd gawg yn ddarniau gyrr;
A'r pifer 'r hwn wnaeth Ior o'r llwch,
I gadw'th Enaid blin fel blwch.
- 21 Dy lygaid 'nawr sy'n graff yn troi,
Ni welant ddim un ffordd i ffoi,
Rhag y gwasgfeuon chwerwon chwith,
Gwna Angeu it' farw'n salw fyth.
- 22 A'r gliniau 'nawr sy'n glau di glwy,
Gan wendid buan methant hwy;
I ffoi un cam rhag Angeu caeth,
Pan del yn fwrth a'i farwol faeth.
- 23 A'r tafod 'nawr sy'n ffrostio'n ffraeth,
Gan Angeu glymmir yn ddi aeth,
Fel na's gall ddywedyd gair na bref,
Ac Angeu wrth ei ystlys ef.
- 24 A'r clustiau gynt oedd mor ddi nag,
Am gerdd a thant, a chwedl gwag;
Ni

Ni chant hwy glywed dim yn awr,
Ond cennadwri'r Angeu cawr.

25 Ac ynte a'i wyneb falw fynn,
Fel treuliaist d'oes yn dadleu 'n dynn ;
A pheth fu dy weithredoedd di,
I Dduw roi amser teg i ti.

26 Ac yna dechreu rwygo yn rhydd,
Dy gorph oddi wrth dy enaid prudd :
Oddi wrth bob gwynfyd rhwyga'r ddau,
Os nabod Iesu 'n awr ni chai.

27 Dod Angeu ar bethau newydd wedd,
Lwyr groes i iechyd, hawddfyd, hedd ;
Bydd pechod, Satan, Angeu dwys,
A gras, a bywyd yn fawr bwys.

28 Nawr llygaid y gwr claf y fydd,
Ar bethau'r byd sy'n d'od bob dydd ;
Mae'n gwybod hefyd dan ei nod,
Mai yno rhaid i'w drigfan fod.

29 Naill ai mewn gwynfyd neu mewn gwae,
Tristwch neu heddwch i barhau :
Gyd â Christ a'i ŵn yn wyn,
Neu Ellyllon tân mewn rhwymau tyn.

30 Ond O'r pryd hyn pa gyflwr trist,
Fydd pawb fo marw yn ddi Grist !
O eisiau gras mynd byth ar goll,
Och fel crochlefan' allan oll !

31 Ni's gallaf fyw, pe rhown ei gid,
Am fywyd fwy na'r cyfan fydd ;
Ni feiddiaf farw, pe mewn awr,
Ennillwn fyd wrth gwmp mor fawr.

- 32 Ni all fod yma ddim yn hwy,
Mae'n profi ei glais a'i farwol glwy;
Mae'r nos yn d'od, ac hefyd dydd
A'i lleinw o fraw ac ofn prudd.
- 33 Mae'n profi ei anadl yn byrhau,
Ac oll o'i fewn yn ymddadwau;
A gwaeth na hyn mae'n ofni rhaid
Ar fyrr fynd byth i boen di baid.
- 34 Mae Angeu'n brathu ei galon 'nawr,
A cholyn maith euogrwydd mawr;
'Rhyn fy'n gwneud i gydwybod hwn,
Wrth bob peth glywo grynu'n grwn.
- 35 Ac fel dadfeilio 'i gorphyn ef,
Trwy rymmus gryd neu dwymyn gref;
Felly ma'i enaid tlawd a ffol,
Yn mynd i'r ffordd fy ddi droi 'n ol.
- 36 Tra mae'n yr hyllaidd gyflwr hwn,
Mae angeu arno'n gyrru'n grwn;
Daw lawr a'i ffon hyd eitha ffun,
P'un bynna ai drwg ai da fo'r dyn.
- 37 Gan dynnu lawr ei uchel dwr,
Yn hollol groes i fryd y gwr;
Fel ysbryd fyllu arno'n fynn,
A'i rwymo draed a dwylo 'n dynn.
- 38 Ac yno ffwrdd ag ef i'r ffau,
Sy'n llawn tywyllwch tew di drai;
At dorf o rai annoethion chwith,
Mewn perffaith boen dilai di lith.
- 39 Can's ni chyfrifir neb yn awr,
Yn ddoeth, ond ofnwr y Duw mawr.
- Ie,

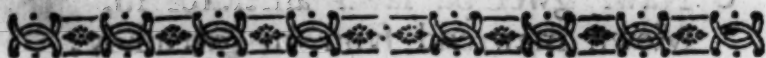
Ie, 'r sawl a'i hofno 'n hyn o fyd,
Caiff berlau braf ar hynny o bryd.

- 40 Fe'i dygir gan Angylion gwiw,
I'r gwynfyd da fy 'ngwyddfod Duw ;
Lle maent eu hun, O! ni chaiff ef,
Yn Angeu fyrthio 'n fyr o'r Nef.
- 41 Mae'r marwol arfau faethau fydd
Yn gwneuthur rhai a'u bronnau 'n brudd;
Yr ofn a'r braw, a'r lymmaf lo's,
Sy 'n dwyn ar rai dragwyddol nos.
- 42 Na's gwelir ar ei hol ail ddydd,
Yn ei ddwyn i'r orphwysfa rydd ;
Na roir i neb ond grafol ryw,
Sy 'n gywir alwedigion Duw.
- 43 Sy 'n cael blaenffrwythau 'r Ysbryd rhad,
Ffydd, gobaith, cariad, ofn diwad ;
Rhag iddynt ddigio Duw 'n un modd
Trwy wir ddadguddiad weld ar go'dd.
- 44 Belydrau'r mwyn ogoniant mawr,
Ac yno 'i enw yn lwys ar lawr ;
Yn y goleuni disglair glod,
Na's dichon un gwr atto ddod.
- 45 Ymhlith disgleirwych fer y Nef,
Mae Crist yn ddal a'i dde'ulaw gref ;
Nes darfo'r twrf fy'n figlo ('n synn)
Y byd, ac amryw 'n llithro i'r llynn.
- 46 Ar hyn o bryd gwyn fyd a fo,
A chyfiawnder Crist am dano 'n glo !
Ni all Angeu roi 'ddo fythol frath,
Ac arfau gwisgwyd o bob math.

- 47 Ni all Satan, pechod, byth mo'i ladd
 Nghyd a'u holl fwynion o bob gradd :
 Helm ar ei ben yn sefyll fy,
 Dwyfronneg ar ei galon gu.
- 48 A tharian lydan yn ei law,
 Yn troi pob piccell danllyd draw ;
 A'i lwynau yn wregysedig fydd,
 A gwirioneddau Duw bob dydd.
- 49 Esgidiau tangnefedd am ei draed,
 Yn teithio 'n wych trwy rin yn Gwaed ;
 Calon ar Dduw a'i bref o hyd,
 Yr hwn a'i gwrendy mewn iawr bryd.
- 50 Gan roddi iddo nawdd a nerth,
 I fathru 'n fwrth bob gelyn serth ;
 Fel hyn y mae yn cadw 'r ma's,
 Nes ymaith cur bob ellyll cas.
- 51 A gorwedd ar ei darian gwna,
 'Nol cael y dydd fel milwr da ;
 Nes codo Crist ei filwyr oll,
 I'r un gogoniant pur di goll.

*Angeu nid yw un Bod fel dyn,
 Ond y JEHOFA mawr ei bun ;
 Yn tynnu 'r DA i'r Nef. at Grist,
 Yn taslu 'r DRWG i Uffern drist.*

Am Farn.

2 COR. V. 10.

*Canys rhaid i ni oll ymddangos ger bron Bravdle
Crist; fel y derbynio pob un y pethau a wnaeth-
pwyd yn y corph, yn ol yr byn a wnaeth, pa
un bynnag ai da ai drwg.*

- 1 **F**EL ag y trefnwyd dyn un waith,
I farw a chaffael terfyn taith;
Yn nefaf Barn fy'n bod mor bur,
Can's felly d'wed y Sgrythur wir.
- 2 Am Farn gan hynny traethu wnaf,
Yr awr hon iwch trwy nerth fy Naf;
Fel gweloch beth, a ph'odd y bydd,
Oll gyd â dynion ar y dydd.
- 3 Mae amser i'r byd hwn i fod,
A phan darfyddo yn ddio'd,
Daw Barn yn fuan heb ddim na,
Ar bob rhyw ddynion drwg a da.
- 4 Can's gweled cawn yng Air Duw cun,
Mai 'r Barnwr ydyw *Mab y dyn*:
Yn Arglwydd gwnaed trwy drefniad Duw,
A Barnwr pawb o ddynol-ryw.
- 5 Am hynny daw 'r hwn Fab y dyn,
I gyfri â phawb yn un ac un;
A chyfiawn Farn caiff pawb i'w rhan,
Sefyll neu syrthio yn y fan.

B

6 Nawr

- 6 Nawr gwel pa lawn anfeidrol lu,
Mewn mawredd synn yn gweini fy;
Ar yr hwn Farnwr, Arglwydd mawr,
Pan del a'i lu o'r nef i lawr.
- 7 Ma'i ben yn wyn fel eira mân,
A'i lygaidd dewr fel fflammau tân;
A chweddi ei wisgo yn ddi oed,
A chyfiawnder o'i ben i'w droed.
- 8 A'r fath fawrhydi yn ei wedd,
Ei dafod clwyfo bydd fel cledd :
Y dewr-ddrwg ger ei fron a gryn,
A'i Air yn figlo'r byd cytun.
- 9 Mewn fflammau tanllyd dyfod mae,
Gyd ag Angylion fyrdd di fai;
Pob un a'i udgorn yn ei law,
Mewngwisgoedd gwynion trwyddynt draw
- 10 Yn 'r awyr seinia udgorn Duw,
Y meirw 'n glau, ei lef a glyw;
A'r byw na cheisiodd Grist yn rhan,
Gwyllt ffoant mudant i bob man.
- 11 Fel hyn y teithia 'n llwyr i'r lle,
'R ordeiniwyd fod ei orsedd fe;
Lle'r eiste' i Farn, lle yn ddi lai,
Gwna gyfri cywir a phob rhai.
- 12 Angylion gweini wrth eu fwydd,
Ar ei law ddeheu 'n rhesau rhwydd;
Ac ie, cu fyrddiynau cair,
Yn mynd lle mynno wrth ei Air.
- 13 Ar led fe dafl y llyfrau'n glau,
Lle 'n scrifenedig cair pob bai :

Pob

Pob rhinwedd hefyd, ffydd ddi goll,
A Gobaith, cariad, oll ac oll.

14 Gan ddynion ddwedwyd, neu a wna'd,
Neu a fwriadwyd heb neccâd :
Pechu, neu beidio wnaed gan fraw,
Fod rhyw ddialedd llym gerllaw.

15 Ger bron y Faingc ymddangos rhaid,
I bawb mewn person heb ddim paid ;
A than y Farn i blygu lawr,
Mewn dychryn maith ac ofn mawr.

16 O'u mewn pryd hyn c'od tyft ei ben,
Ar bob cyhuddiad d'wed *Amen* ;
A hwythau 'n ceisio ymaith ffoi,
O tan y Farn mae Crist yn roi.

17 Caiff barn ei darllain yn eu gwydd,
O hen Gof-lyfrau Duw yn rhwydd ;
Gyd â mawrhydi, nerth a braw,
Pob Barn a ddwed yn ol ni ddaw.

18 Pob calon faith yn agor fydd,
Ger bron y Barnwr heb ddim cudd ;
Pob rhyw feddyliau, diau dwg
I'r Farn, pa un ai da ai drwg.

19 Pob gair a gweithred er mor gudd,
Bryd hynny daw fel canol dydd ;
Sef, pob peth wnaethost is y rhod,
Neu yn dy fynwes fu erio'd.

20 Pryd hyn geir weled ar unwaith,
Ger bron llu mawr a Barnwr maith ;
Pob dolur nawr fe'i hegyr ef,
Gwna'th feiau 'n noeth i ddaer a nef.

- 21 Fe bwysa'th bechod a phob bai
Wrth fath gyfiawnder pur di lai;
O fewn ei glorian deg bob darn,
Yn ol dy fywyd cai dy Farn.
- 22 A Barn mor deg rydd Mab y dyn,
Nes gorfo arnat ti dy hun
Ddweud, fy mhechodau ddaeth a fi,
I hyn o gyflwr tost di fri.
- 23 I hyn o lyngclyn cyfyng caeth,
Fy chwant fy hun, fy nwyn a wnaeth;
Ni's gallaf feio Duw na dyn,
Mi wnaethym hyn a'm llaw fy hun.
- 24 'Nawr pa mor rhwydd y rhedai 'r rhai'n,
Oddi wrth eu Barn anfiriol sain!
I ben mynyddoedd uwcha'r bÿd,
Pe gallent gael rhyw noddfa glud!
- 25 Pe gallent pa mor llawen aent,
Dan y mynyddau mwya'u maint;
I gael ymguddio rhag yr Oen,
Mae meddwl Barn mor ddirfawr boen!
- 26 Ond ofer oll, pob mynydd mawr
Fydd wedi toddi 'n ddim yn awr.
Nid oes un cudd-le dewr i'r dyn,
Sy wedi ei adael iddo 'i hun.
- 27 Ar noddfa nid oedd ganddynt flâs,
Pan galwodd Iesu gynt trwy râs;
Ni wrendy 'nawr mo'u llefau llym!
Ni chuddia mynydd mo'nynt ddim.
- 28 Ger bron y Barnwr manwl hwn,
Ni chaiff un gwr ymdguddio gwn;
Dan

Dan rith gwybodaeth fawr ddi fai,
Chwyddfalch, nac edifeirwch gau.

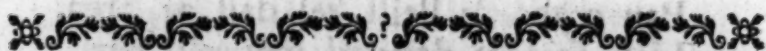
- 29 Proffes fawr ni wna mo'r tro,
Heb y gwirionedd ynddi 'nghlo ;
Gwir ffydd ddi freg, (goruchel fraint)
A bywyd fym l cywir Saint.
- 30 Ni chuddia gorchgudd llwys na llen
Mo'r galon fydd fel budr bren ;
Ffwrdd teflir lliwiau a phob rhith,
Ni cheiff pechadur wynfyd byth.
- 31 Pe hoffai pawb di 'n nawr heb na,
A'th gyfri 'n ddyn o galon dda ;
Ie, a'th godi 'n uchel iawn,
Uwch anryw o ran dysc a dawn.
- 32 A rhodio gyd â'r duwiol rai,
Mewn gwedd allanol heb ddim llai :
Ond cofia hyn, gwir râs nid yw
Yn dal ond rhai o ddynol-ryw.
- 33 Y cyfryw fodd a'u gwneuthur hwy
Yn abl i sefyll heb un clwy ;
Yn llon ger bron eu Barnwr mawr,
Gwirionedd yw, ystyria 'n awr!
- 34 Mae *Pren y Bywyd* oll o'r bron,
Sy 'n y *Baradwys*, liwus lon ;
Yn harddu pawb o'r breiniol hâd,
Eu huchel iechyd a'u parhâd.
- 35 Yno mae gorsedd auraid Grâs,
O'r lle y mae yn llifo mâ's ;
Y ffrydiau grisial sicr fail,
Sy 'n gwneud y lle 'n fwy hardd na'r haul.

- 36 Yno *Seion* a'i Brenin fy,
Y *Jerusalem* freiniol fry :
Y sanctaidd a'r hyfrydaf beth,
Gan gariad fyth yn hardd di feth.
- 37 Fel y meithrinia mam y rhai,
O'i chorph a anwyd yn ddi lai ;
'Run wedd meithrinia byth yn fwyn,
Bob rhai fy'n cael at Grift eu dwyn.
- 38 Ei gras a'i bythol ddryfau fydd,
Yn llawn agored nos a dydd,
I bawb a ddel, (can groeso hael,
I'r tlawd, a'r caeth, i'r gwydh a'r gwael.)
- 39 I'r deyrnas deg ordeiniodd Duw,
I bob rhyw rai o ddynol-ryw,
Sy 'n parchu 'i enw, yn ufuddhau
I'r Gair a'i galwodd yn * ddi gau.
- 40 Bawb at eu gwaith, yr hwn heb ble,
A gyflawnasant yn eu lle,
Gan ufuddhau i'w 'wyllys bur,
Heb geisio 'i gochel rhag rhyw gur.
- 41 Ac heblaw hyn, mae peth o'r bron,
Sy 'n harddu 'r hael *Baradwys* hon ;
Sef miloedd o bob cwrr i'r byd,
Iddi 'n d'od fel pwrkas dryd.
- 42 Y gwerthfawr Waed bob nos a dydd,
Oll wedi diangc iddi yn rhydd :
Ar bechod, Satan, cnawd a byd,
Oedd am eu cadw 'n gaeth eu gid.

* Di dwyll.

- 43 Yn traethu 'ngwydd y Nef bob un,
Gwardigaethau ga'dd ei hun;
Yn wastad galw i gof yn gu,
Fel curwyd gan y gelyn cry.
- 44 Ac fel y bu a'i farwol fyllt,
'N eu hymlyd gynt fel eryr gwyllt,
'R hyn os ni chefaist, yn ddiau
O'r ail farwolaeth marw wnai.
- 45 Gwir hawl yng Nghrist yn hyn o fan,
Yn unig all dy ddal i'r lan;
Pan cryno 'r lleill fel dail ar bren,
Heb feiddio dwedyd gair o'u pen.
- 46 Y galon union gyd â Duw
Bryd hynny gaiff cyfuron gwiw;
A'r rhai ni rodiodd lwybrau 'r Oen,
Eu pennau crymmant gan eu poen.
- 47 Dan yr euogrwydd mawr a'r clwy,
Bryd hynny orwedd arnynt hwy;
Am hoffi 'mhob trachwantau fyw,
A gwagedd o 'nifeilaidd ryw.
- 48 Neu ynteu am iddynt dwyllo 'n doft,
Eu hunain â rhyw falchaid fofst;
Neu ragrith gwael eu henaid gwan,
Gan esgeuluso 'r bennaf ran.
- 49 Sef gwir gyfiawnder Crist Fab *Mair*,
At yr hwn galwyd trwy y Gair;
O herwydd iddynt ymnaccau,
Ni chant ddim gwynfyd byth, ond gwae.
- 50 Can's rhaid i bob un dderbyn 'n awr,
Yn ol eu llwybrau ar y llawr;
Y rhai

- Y rhai ddilynodd lwybrau 'r Oen,
I wynfyd byth heb unrhyw boen.
- 51 Y rhai mewn pechod meirw fu,
Danfonir dan law 'r poenwr du,
I ddioddef dial chwerw chwith,
Na ddichon dim eu harbed byth.
- 52 Am y ddau gyflwr hyn a'u rhyw,
Scrifenaf nefaf, enaid clyw;
A dyro glust i'r geiriau glwys,
Mewn ofn mabol duwiol dwys.

Am y Nefoedd.

I COR. ii. 9, 10.

*Eitbr fel y mae yn scrifenedig, ni welodd lly-
gad, ac ni chlywodd clust, ac ni ddaeth i
galon dyn, y pethau a ddarparodd Duw i'r
rhai a'i carant ef. Eitbr Duw a'u beglur-
odd i ni trwy ei Ysbryd: canys yr Ysbryd
sydd yn chwilio pob peth; ie, dyfnion bethau
Duw belyd.*

- 1 **CYFLWR** a lle yw 'r Nef heb feth,
Sydd yn rhagori ar bob peth;
'Does neb a'i portreida 'n iawn,
All ddadcan ei gogoniant llawn.
- 2 Gwnaeth Duw hi'n drigfan iddo 'i hun,
I eisted fel ar orsedd * gŵn: [* *Gudarn.*
'R hyn

- 'R hyn ddengys ei rhagorol fri,
Trwy 'r hyn mae ei hadnabod hi.
- 3 Mae'n rhaid i'r lle adeiliwyd gwn,
I'r cyfryw Frenin mawr a hwn,
Wneud i ti synnu, os o dde'
'R ystyri 'n llwys fawrhydi 'r lle.
- 4 Os yw rhai mawr yn codi tai,
Yn ol eu mawredd, p'le y mae
Yr areithyddion ffraethlon ffri,
All lawn bortreio 'r Nef i ni?
- 5 Os yw'r palasoedd wnair o glai,
Yn peri fyndod mawr mewn rhai,
Wrth eu gweld mor hardd a hy,
Beth ddwedwn am y Nefoedd fry!
- 6 Lle sanctaidd a goruchel yw,
Na's dichon gwyfyn o unrhyw
Byth lygru'r cyfur, heb naccau
Mae 'r Seintiau yno yn fwynhau.
- 7 Trigfannau gwiw gogoniant gwir,
A gorphwys-leoedd parod pur,
I'r hollol brynedigol hâd :
A Thai tragwyddol eu parhâd.
- 8 Ni ddichon meddwl dyfnaf dyn,
A'r tafod ffraethaf, goreu'i ffôn,
Ddadguddio 'u tegwch cyn y dydd
Daw oll i'r goleu yn ddi gudd.
- 9 Fel rhol neu wisg blygedig yw,
Y Nef uwch ben er llonned lliw ;
O flaen yr Iesu ymaith ffy
Pan galwo 'i blant i'r swpper fry.

- 10 Gyd ag ef a'i briod fwyn ddi freg;
Lle cant eu tywys mewn modd teg;
I 'stafelloedd glwys ei balas glân,
Gael gweld ei gariad, rhoi 'ddo gân.
- 11 I brofi ac aroglï'n gu,
A'u hennyn gan wir gariad hy,
At y lle barotodd eu Duw
Iddynt, mor llawn o'r Nefoedd yw!
- 12 Ei gwychder hefyd rhyfedd yw,
Llawn tegwch, harddwch o bob rhyw!
O bob daioni cyflawn cair,
A hwnnw'n llawer gwell na'r aur.
- 13 A Grâs, Cyfiawnder, harddwyd hi,
Pob Peraroglaŷ Cariad cû;
Gwynfyd yn llifo yn dra llon,
Dros ymyl pawb fy'n byw yn hon.
- 14 Yno bydd i'r Mawrhydi byw,
Ei wedd na'r haul discleiriach yw;
Roi llewyrchiadau 'i râs o hyd,
'Nol darfod hyn o farwol fyd.
- 15 'R hyn gymmer feddiant yn ddi ble,
O bawb fo'n trigo yn y lle,
A'r fath ogoniant pur di lith,
Na thraethir, na feddylir fyth.
- 16 Yno ceir gweled yn ddi goll,
Y Döethineb fy'n trefnu oll;
A'r Nerth fy fynu'n dal y byd,
Gan bawb nabyddir yno'n glyd.
- 17 Ac hefyd y Sancteiddrwydd cûn,
'R hwn fydd goruwch pob dirnad dÿn;
Yno

Yno yn discleirio byth y bydd,
Uwchlaw y grisial puraf fydd.

- 18 Gwna 'r Hollalluog mawr ei hedd,
Bawb yno 'n hardd a'i wiwlan wedd,
Pob bythol wynfyd fydd yn rhan,
Pob un a alwo 'n fwyn i'r fan.
- 19 Bydd presenoldeb Duw'n ddi drai,
Yn fythol fywyd i bob rhai;
Llawn gorfoledd maith fel môr,
Fydd pawb fo 'n gweled wyneb Ior.
- 20 Gwna 'r Arglwydd yma 'n eglur iawn,
Pa mor felus-wych ac mor llawn;
Cytunodd pob Priodoledd bur,
Pan rhodded Crist i ddiodde cur.
- 21 Fel gwnaeth Doethineb ffordd i'r Nef,
Fel cynhaliodd Nerth ei Dduwdod ef;
Fel yn y blaen Sancteiddrwydd aeth,
Gan ateb pob gofyniad caeth.
- 22 Fel gwnaeth Priodoliaethau DUW,
Bob un eu rhan dros ddynol-ryw:
Trwy Grist yr hwn a ddaeth o'r Nef,
I 'n gwared a'i ddeheulaw gref.
- 23 Bydd hyn yn amlwg i bob un,
O fewn i'r lle mor hardd eu llun;
'R hyn fawr dderchafa 'u cerdd a'u cân,
Pob un a'i dant ar nefol dân.
- 24 Fe gaiff y meddwl meitha all fod,
O fewn i galon dyn erio'd,
Ei lanw o fyndod yn y fan,
A'i lwyr fodloni 'n rhwydd bob rhan.

- 25 Caiff pob dirgelion yma 'n awr,
Eu dattod mewn discleirdeb mawr;
Etholedigol Gariad cudd,
Ddiscleiria 'n deg fel hanner dydd.
- 26 A Duw'r gogoniant hael ei hun,
Fydd yno 'n fywyd i bob un;
A'i holl Briodoliaethau gwiw,
Cant eu mwynhau i'w rhan bob rhyw.
- 27 Trwy wir ddoethineb gwyddant oll,
Trwy oleu gwelant yn ddi goll;
Trwy nerth gwnant bob rhyw beth yn hŷ,
Pan delont i'r gogoniant frŷ.
- 28 Oen sanctaidd Duw yr hwn a fu
Gynt farw ar fynydd *Calfari*,
Cant berffaith 'nabod yn y Nef,
A bod yn debyg iddo ef.
- 29 A'r dadguddiadau byrr mae 'n awr,
Yn roi er lles ar wyneb llawr,
Yn olygiadau cyflawn try,
Can mwy na 'r fer discleiria fy.
- 30 A'r miloedd weithrediadau grâs,
A brofir 'n awr ar ddaear lân,
Ac wyneb rhydd eu darllen wneir,
Ar Galon Iesu cu fe 'u ceir.
- 31 Ac yno in' dengys fel y bu,
Ein prophwyd, 'ffeiriad, brenin cu;
Ac fel y safodd ar ein rhan,
Nes iddo 'n dwyn i'r nefol fan.
- 32 Cawn yno weled yr un wedd,
Fel rhoddwyd arno gofb ein hedd;

Fel cymmerth arno 'n cur a'n poen,
Yn ol ei Air, anwylaf Oen.

- 33 Inn' hefyd dengys fel y dydd,
Fel y cynhaliodd ef ein flydd;
A pham y cuddiai 'i wyneb clyd,
Oddi wrth ei briod lawer prydd.
- 34 A'n temtasiynau 'n awr is rhod,
Cawn yno weld mai da eu bod;
A'r nerth dirgelaidd i ni roes,
Pwrcasiad gwerthfawr Waed ei Groes.
- 35 Ei fod ger bron y Tad fel hyn,
Darllenwn 'n awr ar ddu a gwyn,
Cawn yno ei weled yn ddi wâd,
A'i foli am ei gariad rhâd.
- 36 Er ein bod ni yn frwnt, mae ef
Yn lân di nam ger bron y Nef,
Yn rhoi ar waith ei nawdd a'i nerth,
Oll drosom pan mewn culni certh.
- 37 'N awr dyina 'r hwn fu wael ei hynt,
A gurwyd a gernodiwyd gynt:
'Rhwn chwyfodd drosom werthfawr Waed,
A gofid dryllio 'i galon wnaed.
- 38 Fe 'r hwn fydd gyftal cyfaill inn',
Cawn weld ar fyr ar Seion Fryn;
Yn llwyr ddi orchgudd byth, a bod
Ger ei fron, yn canu ei glod.
- 39 Y pen goronwyd gynt un waith
A drain, gair weld mewn mawredd maith,
A'r galon roed i farw 'n brudd
Yn llawn o ddwyfol fywyd fydd.

- 40 A'r Dyn a boenwyd yma i'r bedd,
Cair yno 'i weld mor hardd ei wedd;
'R Angylion methant ger ei fron,
Ac edrych yn ei wyneb llon.
- 41 Pan gwelom ein holl fraint a'n bri.
Mor llawn o gyfur fyddwn ni!
Pob rhan yn llawn o'r gwynfyd gwiw,
Yn ffrydio byth fel dyfroedd byw.
- 42 O anwyl wyneb, weithiwr rhydd,
Pa bryd ein Duw cawn weld y dydd?
O Arglwydd dwg ni oll i'th dŷ,
Ni attolygwn arnat ti.
- 43 Yn nefaf at Oen Duw ei hun,
Cawn weld y Seintiau bob yr un;
Mewn gwisgoedd gwynion fel yr haul,
'N ol gwir gyffesu *Adda* 'r ail.
- 44 Yn eu cyfiawnder rhodio wnant,
Coronau disclair yno cant;
A gorfoleddu 'n rhwydd bob rhai,
Mewn gwynfyd bythoedd yn parhau.
- 45 Pob un fel brenin mawr ei fri,
O ran ei fawredd haeledd hy,
Fel Angel glew mewn urddas glân,
Fel Seraph coeth o ran eu cân.
- 46 Mae pob cynhyrriad meddwl cu,
A phob rhyw drawiad amrant fry,
Pob gair a ddwedir, a phob cam,
Oll mewn sancteiddrwydd pur di nam.
- 47 Anfarwol ydynt o bob plaid,
Mewn bywyd perffaith heb ddim paid;
Pob

- Pob rhyw farwoldeb ymaith ffodd,
 Pob gwendid trist yn allu trodd,
- 48 Mwy disclair ynt na'r fer bob un,
 Maent oll yn ail i'r haul ei hun;
 Ma'u discleirdeb fel canol dydd,
 Ac felly byth heb ddiwedd bydd.
- 49 Ni all dim trallod eu tristau,
 Ni all afiechyd mo 'u gwanhau;
 Eu cyfur dim ni's gyrr ar goll:
Teyrnafu maent mewn bywyd oll.
- 50 Fel ag maent yma, ni chaiff un
 Gan lygredd ofid, diaf'l na dyn;
 Na thrallod gan galonnau gau,
 Hwyr gawfant oll eu llwyr lanhau.
- 51 Fel maent mewn cyflwr da di dwn,
 Maent felly yn eu graddau 'n grwn;
 Mae'r olwg hon mor hardd ei gwawr,
 Yn abl treisio calon cawr.
- 52 Y mae'r Mawrhydi cadarn cun
 Yn trefnu pawb i'w lle eu hun;
 O flaen Angylion maent yn bod,
 Ar orseddfeingciau mawr eu rhod.
- 53 Saint yr hen Destament y fy,
 Yn gyntaf yn eu graddau fry;
 A Saint y Newydd hardd eu gwedd,
 Sydd nefaf attynt hwyr mewn hedd.
- 54 Pob enaid mewn gogoniant mawr,
 Oll yn eu lle goruwch y llawr;
 Pob un yn caffael gwobrwy Grâs,
 Yn ol ei le ar ddaear lân.

- 55 Rhai 'n sefyll ar ddeheu-law 'r Oen,
 Rhai ar ei afwy mor ddi boen;
 Mewn gwisgoedd gwynion bob yr un,
 Ac am yr hardda, llonna'u llun.
- 56 Ar ferthyr 'nawr bydd gwahan wedd,
 Oddi wrth yr hwn yn fwyn ga's fedd,
 O ran y lle mae 'n eiste lawr,
 Ac o ran urddas bob yr Awr.
- 57 Pob tad, pob prophwyd, a phob saint,
 Yn ol eu galwad bydd eu braint;
 Cant oll eu gwobrwy 'nol eu gwaith,
 Dros oesoedd tragwyddoldeb maith.
- 58 Y cyrph a gadd eu llosgi gynt,
 A'r escyrn ddrylliwyd yr un hynt;
 O herwydd Gair ac Achos Duw,
 'Nawr herddir a gogoniant gwiw.
- 59 Pan cyfarfyddo 'r Saint fel hyn,
 Oll yn ddi friw ar Seion fryn,
 Pob un gan ras fel disclair ddydd,
 Pa fath orfoledd yno fydd!
- 60 Bydd ar y Saint tu draw i'r bedd,
 (Y lleia'r) fath ddiscleiriol wedd!
 Fel ag y bydd yn peri braw,
 I'r holl rai drwg a'u gwel o draw.
- 61 Pan codont hwy eu pennau clyd,
 Fel egwan beth fe sigla'r byd;
 O'u blaen fe grŷn brenhinoedd mawr,
 Nes cwympo'n farw fyth i'r llawr.
- 62 Fel hyn cawn weld, fel hyn cawn fod,
 O na b'ai'r diwrnod wedi d'od!

O bryfia

O Iesu bryfia, cymmer ni
I'n tŷ tragwyddol attat ti.

63 Cawn weld angylion hoywion hy,
Pan yr escynnom fynu frŷ;
Fel wedi gwneud o berlau byw,
Yn gweini 'n ddoeth i'w Harglwydd Dduw.

64 Caiff y creaduriaid sanctaidd hyn,
Amgylchu byth ei orfedd fynn;
Pob wyneb glwys fel mellden glir,
Ac inni 'n adnabyddus wir.

65 Bydd y Cerubiaid hyn bob un,
Dros byth a'u trawiad yn gytun;
Yn dweud, Sant, Sant, Sant, Arglwydd
Dy fawredd Ior, anfeidrol yw. (Dduw!

66 Cofleidiant ni 'n eu breichiau braf,
I'n llawn refawi dŷ ein Naf,
Yn llawen oll wrth wel ein gras,
Ac yn y Nef o'r cyftudd cas.

67 Cawn glywed a chawn weled hyn,
I'n bythol fRAINT ar Seion fryn;
Wrth gyd swppera gyd â'r Oen,
Mewn ufudd hwyl a nefol hoen.

68 Angylion Nef, a raid i ni
Gydymdderchafu 'n cân a chwi?
Rhaid, a bod gyd â ch' oll dros byth,
I gydymlawenhau 'n ddi lith.

69 A'n ffryns fu yma 'n dduwiol fyw,
Cawn yno 'u gweled mewn modd gwiw;
Y gŵr, y wraig, y plant, y tâd,
Ynghyd a'u holl grediniol hâd.

- 70 Pob un o'i ben i'w draed yn wyn,
O râs yn llawn, un wedd a llyn;
Heb neb o'u cylch ond Saint o'r bron,
Bob un yn llawen ac yn llon.
- 71 A'r rhai defnyddiodd y Duw hael,
Nyni i'w troi o'u pechod gwael;
Yno eu cwrdd yn llawen cawn,
Oll yn y bywyd llonfyd llawn.
- 72 Ein coron yno fydd eu cael,
A'n mawr lawenydd hylwydd hael;
Ger bron ein Harglwydd oll ynghyd,
Pan del mewn barn i losgi'r byd.
- 73 'N awr dyma stat a lle 'r holl lu,
Sy 'n ofni, 'n caru 'r Iesu cu;
'R hyn ni's gall dyn nac Angel da,
Ddadguddio byth tr'o chwyth na chwa.
- 74 Nid oes dim nos o fewn i'r Ne',
I attal llewyrchiadau 'r lle!
Dim ofn yn cwrdd i luddias cân,
O fewn i'r lon breswylfa lân.
- 75 Y mae pob offer cerdd mewn hwyl,
At nefol fawl heb ffael na ffwyl,
A phob rhyw Ysbryd yn ei hoen,
I foli byth heb unrhyw boen.
- 76 Mae ffrydiau 'r bywyd byth heb drai,
Yma'n rhedeg trwy bob rhai;
Mewn undeb cariad yma cair,
Pob rhai fel mewn cadwynau aur.
- 77 Parhad y cyflwr yn ddi feth,
Sydd yn melysu pob rhyw beth;

Mae

Mae hynny yn ardderchogi 'n fawr,
Bob peth feddiannir yno 'n awr.

78 Can's pe meddyliai 'r Saint unwaith,
Y deuai diwedd ar eu gwaith;
Och fel gofidient yn ddi o'd,
Am iddynt golli ar eu nod !

79 Amhosib' boddio neb o'r rhyw,
Ar Seion fynydd gaffo fyw,
Oni's cant yno fod dros fyth,
Yn canu i'r Oen hyd eitha chwyth.

80 Meddwl ymadael a'r lle hwn,
Fel chwerwai bob peth trwyddo 'n grwn !
Ceit gweld pob gwr yn newid gwedd,
Er maint ei fraint tu draw i fedd.

81 Ond yn lle hyn caiff Seintiau fy
A'u cyfran yn y Iesu cu,
Yngwedd ei wyneb yn ddiau,
Fel d'wed ei Air BYTH lawenhau.

82 Mewn hedd di derfyn ger ei fron,
A phob gogoniant llwyddiant llon ;
O'r awr hon allan felly 'n hŷ,
Cynnydd cânt mewn gwynfyd cû.

Am Uffern,

A CHYFLWR y DAMNEDIGION.

M A T. XXV. 41.

*Yna y dywed efe befyd wrth y rhai a fyddant
ar y llaw aswy, Ewch oddi wrthyf, rai mell-
digidig, i'r tan tragywyddol, yr bwn a ba-
rottowyd i ddiabol ac i'w angylion.*

- 1 **W**EDI traethu i chwi yn awr,
Fy meddwl am y Nefoedd fawr;
Yn nesaſ traethu wnaſ yn hy
Ryw beth am ddeiliaid Uffern ddu.
- 2 Na b'ai i bawb ddarllenai hyn
O leinau, eu 'styried hwy yn fynn;
A'u doddi at galon mewn iawn bryd,
Perthynu maent i fythol fyd.
- 3 Nid yw 'r pechadur cysclyd ddim,
Yn credu fawr o'r poenau llym;
Sydd i'w gyfarfod yn ddi gel,
I ymyl *Tophet* pan y del.
- 4 Uffern, diammeu cyflwr yw,
Llwyr wag o bob cyfuron gwiw:
Fel nad oes neb all ddweud o'r bron,
Byth boen y rhai fy 'n trigo 'n hon.
- 5 Eu caead allan cânt bob rhyw,
O wyddfod deg gyfurus Duw;
I bob

- 1 bob trueni cant eu troi,
Pob melltith arnynt caiff ei rhoi.
- 6 Can's Ffynnon pob bendithion pur,
Yw Duw 'nghyd a phob gwynfyd gwir;
Rhaid mai di gyfur fydd y dyn,
Ddifreindir o'r rhai hyn bob un.
- 7 Ceir yn lle bywyd, angyd byw,
Yn dryllio, 'n rhwygo, 'n peri briw;
Marwolaeth ymbob geneu 'n brudd,
Eu gwyn-ias boen ar gynnydd bydd.
- 8 'Does yno ddim goleuni i'w gael,
Dim ond tywyllwch ferthwch fael;
Trigolion tost y llyngclyn tynn,
Sy 'n gwneuthur yr angysur hyn.
- 9 Poenau'r damniol rai yn y Gair,
I lawer peth eu cyff'lyb wnair;
Am na's gall un creadur byw,
Byth ddadcan dyfnder digter Duw.
- 10 I llyn llofcedig drewllyd sawr,
Llawn fflamiau tanllyd bob yr awr;
Cyff'lybir Uffern le anwiw,
Fel y deallo pawb beth yw.
- 11 Llyn mawr o dân, poeth ffwrnais hyll,
Ffwrn yn llosgi 'n dost ei dull;
Sydd raid fod byth yn rhan ddiwad,
Pawb fydd yn hau i'r cnawd eu hâd.
- 12 Wrth hyn yn eglur gweled cawn,
A pha loscfeydd ofnadwy iawn,
Y poenir pawb yn ddiwahân,
Bob nos a dydd ac ysol dân.

- 13 Digofaint Duw yw 'r llyngclyn hwn,
Ar dân dros byth gan bechod bwn
Rhai ballodd iddo ufuddhau,
Gan ddilyn gwŷn a llwybrau gau.
- 14 Yr hwn ddigofaint ymhob rhan,
A'u poena gorph ac enaid gwan,
Fel pe baent dros eu pennau fry
Mewn mor o dân berwedig du.
- 15 Eilwaith, er dangos enaid clyw,
Pa gyflwr cas drewedig yw;
Gwna Duw guddiadau 'i wyneb cu,
Fel brwmstan llofc i bawb o'r llu.
- 16 Fel ag mae fflammau brwmstan cry,
A'u mwg a'u tawch yn llenwi tŷ;
Yn dallu, 'n tagu fyth heb feth,
Gwna poenau Uffern yr un peth.
- 17 Gwna môr o frwmstan berw fraw,
Ar bawb a'i gwelant oddi draw;
Ond beth yw hyn at boen y rhai
A yrro Duw i'r 'ffernol ffau.
- 18 Moroedd o ddagrau gwaed pe baent,
Diffoddid dim o'r tân ni's gwnaent;
Ni wna griddfannau 'n awr ddim lles,
Gan gymmaint grym y tân a'r gwres.
- 19 O ddamniaid, dyma 'ch cyflwr cas,
Yn gyflawn darfu dyddiau grâs;
Eich edifeirwch mae 'n rhy hwyr,
Trugaredd ymaith ffodd yn llwyr.
- 20 Dylasai 'ch llef a'ch griddfan cry,
Dderchafu 'n gynt i'r Nefoedd fry;

Os oeddych am gael grâs o'r Nef,
Ac immi wrando ar eich llef.

- 21 Digiafoch fi a'ch pechod poeth,
Gwrthod'foch bob cyf'rwyddyd coeth;
Fy neddfau torr'foch wlad a thre,
Fe fynn cyfiawnder 'n awr ei le.
- 22 Rhoes iwch fy Mab, ac amfer da,
I lynu wrtho yn ddi na;
Ond chwi gwrthod'foch ef yn hy,
Ag Uffern gwnaethoch gyngair cry.
- 23 I'ch erbyn mae cyfiawnder mawr,
Ni ellwch mo'i fodloni 'n awr;
Cyfiawnder Ior tragwyddol yw,
Fe 'ch ceidw byth o'r gwynfyd gwiw.
- 24 Gall y rhai ddel i Uffern ddu,
Wylo a griddfan byth yn gry;
Ond pechod yno wnaeth eu nyth,
Ac yno 'n boeth fe 'u ceidw byth.
- 25 Am hynny gelwir Uffern gas
Weithiau 'n garchar di droi ma's,
Ac oll i ddangos pa mor flin,
Y llwyr anrheithiodd pechod ddyn.
- 26 Byllt a chloiau 'r carchar caeth,
Tragwyddol Arfaeth Duw a'u gwnaeth;
Yr hyn a'u ceidw 'n rhwym di wâd,
Goruwch pob Gobaith o ryddhad.
- 27 Trwy 'r byllt o bres a'r drysau hyn,
Hwy allant weld y Seintiau fynn;
Ond ni leiha mo 'u hartaith hwy,
Chwanega 'u gofid lawer mwy.

- 28 Fel hyn yn yr uffernol ffau,
Mewn rhwymau bythol cant eu cae;
Nefolaidd rydd-did byth ni 's cant,
Er cymmaint yr ymbilio wnant.
- 29 Y mae'r cadwynau cadarn fy
'N eu cadw yn y carchar cry,
Wrth ruo yn eu clustiau hwy
Yn gwneud eu hofnau 'n llawer mwy.
- 30 Fel hyn heb obaith o un math,
Cael dyfod byth o'r cyflwr ca'th;
Y maent yn fuddo oll i lawr
I'r moroedd o drueni mawr.
- 31 Wedi eu hamgylchu o bob tu,
Gan boenau megis arfog lu;
Yn fyrthio i bob anobaith chwith,
Heb unrhyw waredigaeth byth.
- 32 Am hynny gelwir Uffern ddu,
Yn bwl i'r rhai yn meirw fy
O'r ail farwolaeth, cymmwyys yw,
I ddangos eu trueni i'r byw.
- 33 Pwll heb ddim gwaelod hyll ei liw,
A llyngclyn gofid o bob rhyw;
Cell dywyll ddofn, carchar dŷ cas,
A thrigfan rost y rhai di ras.
- 34 Fel hyn yn wastad fuddo maent,
Mewn gloeson hyllion a phob haint.
Yfed anobaith driſt fel dw'r,
'Does meichiau i gael byth i un gwr.
- 35 Cwrdd yma maent a'r prfyn drwg,
Yr hwn eu colydd allan dwg.

A'r pwll yn cae ei safn, ni's cyll
Mo'i afael ynddynt mewn un dull.

36 Euogrwydd pechod yw 'r pryf llym,
Ymbortha arnynt a'i holl rym;
A'i ddannedd gwiber hir a main,
Ba herwydd toft y rhua 'r rhai'n.

37 A choffadwriaeth doft ddi dwn,
Y porthir byth y pryfyn hwn.
O'r pethau gynt a wnaed mewn byd,
Mewn pob rhyw lwyddiant yn ddi gryd.

38 Pob gair, pob gweithred, meddyl-fryd,
Gosodir ger eu bron eu gid;
Ni chaiff fod un o'r rhai'n yn gudd,
I'r cof y dont fel hanner dydd.

39 Ac ar ba rai mae 'r deall byw,
Yn rhoddi barn yn ol eu rhyw,
Mae hyn yn clwyfo, yn lladd heb lai
'R ewyllys, meddwl, och gwae, gwae!

40 Cydwybod yw 'r dihenydd-dŷ,
Yno mae 'r bwyll, cyllill cry;
Yno mae 'r pryf yn poethi'n bur,
Bob peth i'w cadw yn eu cur.

41 Fel hyn dros byth cyflawnir barn
Ar gorph ac enaid dyn bob darn;
Ni chymmer noeth gydwybod 'n awr,
Ddim gwobrwy, tâl i fach a mawr.

42 Ni bydd y pryf ddim marw byth,
Ond byw yn ymysgaroedd fyth,
Pob rhai fydd yn y fflammau'n bod,
O erchyll wedd, anafus nod!

- 43 Mae'n rhaid i'r pryfyn fyw 'n ddi ludd,
Can's pechod yno 'n waftad fydd,
Ac euogrwydd : ni faddeu Duw,
Ni chymmer Crist mo 'u baich tr'o byw.
- 44 Oddi wrth bob cymmorth cant eu troi,
Mewn pob anobaith cant eu rhoi ;
'Rhwn yn ymborthi arnynt bydd,
Eu cyfran doft bob nos a dydd.
- 45 Pob melldith arnynt fyrthio wna,
Gwrthddrychiau'r dwyfol lid a'r pla ;
Ymhob trueni cant eu trin,
Heb le i ffoi o'r fflammau blin.
- 46 Pa beth i feddwl, beth i ddweud,
B'le i ddodi eu pennau, beth i wneud
Ni's gwyddant, can's eu poen yw byw,
Ond marw i gyfur ynt bob rhyw.
- 47 Mae'r caethion hyll am gyfur hael,
Ond gwyddant nad oes dim i'w gael,
Anghofio 'u pechod ceisio maent,
Ond byth ni's gallant feddu 'r fraint.
- 48 Gwyddant mai Duw a nodded Ne',
Yw'r pethau goreu yn ddi ble,
Mae meddwl unwaith am y rhai'n
I'w perfedd fyth fel piccell fain.
- 49 Hwyl wyddant am y firiol Saint,
Ymha lawenydd bri a braint ;
A hwythau yn yfed dagrau'n llif,
Dros oesoedd uwch y fer o rif.
- 50 Maent yn crochlefain allan, Och,
Ni cheir rhyddhâd er maint y rhoch ;
O'u

- O'u cur wrth geisio ymryddhau,
Ennynnu maent eu tân a'u gwae.
- 51 Maent mewn tywyllwch wedi cae,
Er hyn goleuni yn gafau;
Gweld eu cyflyrau maent o hyd,
A hwythau 'n d'wyllwch nos ei gid.
- 52 Maent oll yn farw, oll yn fyw,
Heb allel byw, na marw, clyw;
Marw i wynfyd, byw i boen,
A thyma 'u cyflwr hyll di hoen.
- 53 Heblaw hyn oll y mae peth mawr
Arall, gaf enwi i chwi 'n awr,
Ag fydd yn ddescyn i'w eu rhan,
Tra fyddont fyth yn hyn o fan.
- 54 Ysbrydion drwg yn llengoedd llawn,
Fydd eu cyfeillion foreu a nawn;
Fel gwobrwy parod am eu poen,
Gynt yn di'ftryru plant yr Oen.
- 55 Eu hochain, a'u hwylofain gref,
Fel rhuad llew, a'u cri a'u llef;
Llygaid gwlybion, calon gryn,
Fydd eu llawenydd bob yr un.
- 56 'Dyma 'r angylion furion ferth,
Gynt wasnaethafant a'u holl nerth;
Mynd bawb ar ddidro, a pharhau,
Ar ol eu gwyllt bleserau gau.
- 57 'R hwn blefer 'n awr fel gwenwyn fydd,
Yn gwneud y llawen gynt yn brudd
Ie, fel gwenwyn Aspiaid mae,
Yn llosgi 'n rhoft o'u mewn bob rhai.

- 58 Mae'r hen lawenydd gynt di Grift,
Oll wedi troi yn ddagrau trift;
A'r ymroiadau i chwant a gwŷn,
Yn ofnau diriaid i bob dyn.
- 59 A'r dagrau 'n ffrydio heb ddim ffael,
A'u c'lonnau 'n llawn o'r gwewyr gwael,
Maent hwy 'n galaru yn y ffau,
Gan ofn eu gliniau 'n crynu 'n glau.
- 60 O ruddiau gwlyb a llygaid llawn,
Oddi wrthych mae yn eglur iawn:
Y poen o mewn eich mynwes fydd,
A'ch dioddefaint nos a dydd!
- 61 Gan ddolur chwerw fawr a mân,
Crochlefant yn yr eirias dân;
Nes screchain Uffern gyd â'n hwy,
Er dangos fyth eu poen yn fwy.
- 62 Yn y llofcfeydd tragwyddol hyn,
Gan faint eu dolur sicr fynn;
Hwy gofiant am bob gwrthdro gynt,
A'u dygodd i'r annedwydd hynt.
- 63 I'm gwae! och mor anhappus wyf,
I'm ddo'd i'r cyflwr hwn a'r clwyf!
Mewn angeu, byw yn Uffern byth,
Mewn artaith meddwl fuddo 'n fyth.
- 64 Bum unwaith bron cael grâs yn wir,
Rhoes Duw yn hael i'm ddyddiau hir;
Yr o'wn yn byw mewn dedwydd wlad,
Lle 'r ydoedd bara 'r Nef yn rhad.
- 65 Ond och, di'styriais gyngor Duw,
Mewn angeu dewis wneuthym fyw;
- Am

- Am un o'r dyddiau 'n awr i'm rhan,
Rhown fyrdd o fydoedd yn y fan!
- 66 Pa amfer da i weddio ge's,
Pa odfa i wrando 'r Gair i'm lles
A pha fawl cymmorth heb naccaw,
A ddarfu Duw i'm ganiatau.
- 67 Pa siamplau o dduwioldeb pur,
Bob dydd a welais gynt yn wir;
Ond eu di'styru wneuthym i,
Yn awr, yn awr, gwae fi, gwae fi!
- 68 'Rwi 'n cofio 'n awr i'm cyfaill cu,
Roi llawer rhybudd mwyn i mi;
Gan ddweud fod marw 'n beth o bwys,
Unwaith, dwywaith, teirgwaith dwys.
- 69 Ond och, fel denwyd fi! y dyn,
Mi droes fy nghefn ar bob yr un;
Tragwyddol wynfyd, troes o'm co';
Ond 'n awr rwi 'n trist alaru 'r tro.
- 70 O amfer da, dy dreulio wnes,
Ar bob oferedd gwag di les!
O iechyd, cyfoeth treuliais chwi,
I'm dwyn i'r ffwrnais front ddi fri!
- 71 Fy nhraed ga's fynd at ddrwg heb nag,
A'm tafod gwydych at eiriau gwag;
Fy llygaid ar bob gwagedd rhoes,
Ac ymhob drygau mi ymdroes.
- 72 Gosodais fy holl nerth i ma's,
I foddio 'm cnawd a phechod cas,
Fel pe buasai fythol fudd,
O fewn i'r rhai'n i'w gael yn rhydd.

- 73 Nid dim, nid dim, o'u mewn ni che's,
Ond tristwch, wylo, gwae a gwres,
Mae 'r rhai'n o'm cylch i 'n awr fel croen
Bob un yn mawr chwanegu 'nihoen,
- 74 Ac, O gydwylbod uchel gri,
Fel llethais dy gyhuddon di
O'm beiau am ba rai yr wyf,
I fyw 'n dragwydd dan eu clwyf.
- 75 Mi'th gymrais di fel gelyn gynt,
Pan i'm cyhuddit o'm drwg hynt;
Am hynny gwithais di o'm gwydd,
Ni fynwn gyngor neb na'u fwydd.
- 76 Rhoeft immi lawer rhybudd llym,
Nad oedd Duw 'n hoffi mo'nof ddim,
Am fyw mewn pechod ddyn an-noeth,
Dystryrais dy gynghorion doeth!
- 77 O *feddwol*, pam y gwneit mor glau,
Y pethau 'n awr fy 'n gweithio 'm gwae?
Ewyllys, pam y denaist fi,
I golli 'r nefoedd, baint a bri?
- 78 *Synbwyrâu*, dwedwch i'm pa fodd
Am bechod dwedsoch mai da o'dd?
Llygrodd fi 'mhob rhan fel rhwd,
A llifodd drosaf megis ffrwd.
- 79 Och, gwae fi fyth i'm gaffael bod,
I fyw mewn poen annedwydd nod,
Na buasai 'm mam yn feddrod i'm;
Dymuno 'n awr ni *tbyccia ddim*?
- 80 Yn farph pe gwnaethid fi 'n ddi feth,
Yn llyffant neu 'n gyffelyb beth;

Eira neu rew, er oered wawr,
Ni bu'fai arnaf bechod 'n awr.

81 Mae pren neu faen er mor ddi fri,
Yn fwy dedwyddol na myfi;
Ni wyddant ddim am oer na thwym,
Cael byw yn rhydd, na marw 'n rhwym.

82 Rwi 'n digio wrth eu hawddfyd hwy,
Sy 'n y goleuni pur di glwy;
Cafau 'r wyf enw 'r gwynfyd gwiw,
Am na chaf ynddo hawl trw'i byw.

83 Gofidio 'r wyf wrth weled rhai
Eraill mewn bywyd i barhau;
Heb ofn na braw mewn glwys-fyd glân,
A minneu 'n dewyn Uffern dân;

84 A thyma 'r cyflwr rhaid fod byth,
Yn rhingcian dannedd chwerwedd chwith
A'u llygaid gwlyb, a'u dwylo 'nghyd,
Yn doft eu llef dan bwys y llid.

85 O! cae eu dannedd maent a chnoi,
Gan ofid yma a thraw ymdroi;
A Duw 'n eu dyrnu am eu drwg,
Fel â scorpionau 'n fawr ei wg.

86 Tra maent fel hyn yn ddiwahân,
Bawb yn ymborthi ar y tân;
Daw newydd arall digon gwir,
Er mawr chwanegu poen a chur.

87 'R hyn yw parhad y cyflwr hyn,
Lle maent ar danwydd byth mor dynn;
Yr hyn mewn gair mi ddweda 'n wiw,
Tros eitha tragwyddoldeb yw!

88 Mae

- 88 Mae hyn yn argraphedig trwy
Bob peth a ddlaw i'w meddwl hwy;
A phob digofaint yn ddi ble,
Yn gymmyscedig ag efe.
- 89 Beth bynna wyddant mewn un wedd,
A welant, brofant draw i'r bedd;
Y mae 'r gair BYTH yn peri cur,
Fel pe b'ai biccell ddewr o ddur.
- 90 Mae BYTH i'w weled yn y tân,
Ac ar bob cadwyn heb wahân;
Mae hefyd yn y pwll a'r lliid,
I'w brofi yn y poenau gid.
- 91 Dros *byth* arneilldu oddi wrth Dduw,
Gorphwysfa, bywyd, hedd bob rhyw;
A than y wialen ar bob pryd,
Gymhwyfa at law tragwyddol lid.
- 92 Dros *byth*, dros *byth*, fe sudda hyn,
Bob rhai yn llwyr o fewn i'r llyn;
Gan lefain, *dros dy derfyn* chwith,
O Dragwyddoldeb! nid awn fyth!
- 93 Haws cyfrif pob rhyw seren fydd
Na d'od o'r rhwymau hyn yn rhydd;
Neu gyfrif tywod mân y mor,
A brychau'r haul yn yr un stor.
- 94 Na gweled diwedd ar y gwae,
Am bechod yno gaiff pob rhai:
O chwi rai anllad synnwch 'n awr,
Ni achub pechod fach na mawr.
- 95 Haws lleppio 'r ce'nfor mawr a'i dwrdd,
Na gyrru 'r ofnau ffiaidd ffwrdd;
Neu

Neu wneuthur arall mewn un dydd,
'R un faint, a dagrau heilltion prudd.

96 Na gwneuthur terfyn ar eu cur,
Maent ynddo 'n awr druanaf wyr;
Neu helpio 'u hunain, poeni rhaid,
Dros *dragwyddoldeb byth beb baid.*

97 Pan mae blynyddoedd myrdd a mwy,
Wedi mynd tros eu pennau hwy;
Dros *byth* rhaid medu ffrwythau du
Pechodau gyd a'r damniol lu.

98 Pan darffo oesoedd goruwch rhif,
Fynd dros eu pennau megis llif;
Y mae *byth bythoedd* etto 'n ol,
Yn gofb am fuchedd ffieldd ffol.

HYMN am Gariad CRIST.

O Waith yr un AWDWR.

E P H. iii. 18, 19.

*Fel y galloch wedi eich gwreiddio, a'ch seilio
mewn cariad, ymglyffred gyd a'r boll Saint, beth
yw'r lled, a'r byd, a'r dyfnder, a'r uchder;
a gwybod Cariad Crist, yr bwn fydd uwch law
gwybodaeth, fel y'ch cyflawner â holl gyflawn-
der Duw.*

1 **A**M Gariad Crist mi allaf son,
Ond anchwiliadwy Cariad Ion!
Ni ddadcan neb mo'i led na'i hyd,
Eu heithaf gwnaent tros fythol fyd.

2 Pan

- 2 Pan bech'fom tyngodd yn ei Zel,
Y cymrai 'n camwedd heb ddim cel;
A chan fod Angeu yn ddi-lith,
Yn rhwym wrth bob rhyw gamwedd byth.
- 3 Fe dyngodd yntef yn ddi ble,
Dioddefai Angeu yn ein lle;
Ac nid yn unig tyngu 'n gaeth,
Ond fel y tyngodd, felly gwnaeth.
- 4 Gan faint ei ferch, daeth inni 'n frawd,
Ein cyflwr cymmerth ef a'n cnawd;
Am bechod a thrueni dyn,
Bu fyw, bu farw'n hael ei hun.
- 5 Fel dywed yr Yscrethur gu,
Rhoes ei ogoniant ar naill du;
O'i orfedd deg i bresb daeth,
Ac yno 'n wael ymorwedd wnaeth.
- 6 I'w eiddo 'i hun rhwymedig fu,
Am fara i fyw fel tlawd di fri,
Er cyfoethocced fewn i'r llen,
Bu yma 'n dlawd heb le roi ben.
- 7 Fel hyn fe ddaeth yn dlottaf ddyn,
Fel cyfoethogai 'i blant bob un;
A thyma 'r lleiaf ran o'i waith,
Tu allan o'i ddioddefaint maith.
- 8 Gwnaeth Duw ei anwyl Fab ei hun,
Dan rym ei ddeddf a'i melldith flin;
Yr hon fel llew a'i drylliai 'n friw,
Pan aeth dan bechod dynol-ryw.
- 9 Myrdd mwy oedd poen ei Enaid cu,
Na phe buafem oll yn llu,

Yn dioddef poenau Uffern faith,
I oesoedd tragwyddoldeb maith.

10 Mae 'i lef a'i ing yn tyftio i ni,
Fawr nerth ei angeu tost di fri:
Ac nid trwy orfod rhoes ei hun,
Fel hyn i farw dros y dyn.

11 Ond fel b'ai i euog ddyn gael byw,
Byth gyd ag ef mewn gwynfyd gwiw;
A marw a wnaeth o'i gyflawn fodd,
Er gwared rhai 'n Elynion o'dd.

12 I'w anwyl Dad rhoes glod yn glau,
Fod yn rhaid iddo farw 'n frau,
Er gwared gwrthryfelwyr gwyllt,
Oedd wedi mynd dan farwol fyllt.

13 P'le mae 'r brenhinoedd uchel dras,
Fydd marw dros wrthfilwyr cas?
A'u gwneud yn Etifeddion llon,
O'u holl feddiannau gwych o'r bron.

14 A thyma 'n cyflwr bob yr un,
Pan marw Crist i wared dyn;
Pan rhoes ei hun i Angeu caeth,
Er gwared ei Elynion gwnaeth.

15 Er cael ei annog lawer pryd,
I dafu 'r gwaith o'i Law mewn llid;
Trwy ein croes ymddygiad cas,
I'w gariad mawr a'i nefol Râs.

16 Etto fel un heb weled hyn,
Ymlaen fe â, a'i bwrpas mynn;
Gwna gaethion yn frenhinoedd mawr,
Er tywallt Gwaed yn llwyr i'r llawr!

17 Ic,

17 Ie, llawer o'i lofruddwyr llym,
A'r rhai gwrthododd a'u holl r ym
Eu derbyn wnaeth i'w ffafr ffri,
Gwnaeth yn d'wyfogion mawr eu bri.

D I W E D D.

L L Y F R A U wedi eu hargraffu ac ar
werth gan J. Ross, yng *Ngbaerfyrddin*.

A Goriad i Athrawiaeth y ddau Gyfam-
mod, dan yr Enwau Deddf a Grâs.
Pris Swllt.

2. Yr Aberth cymmeradwy, neu Ragor-
iaeth Calon ddrylliedig, ar *Salm* li. 17.
Pris chwe' Cbeiniog.

Y ddau uchod gan Mr. JOHN BUNYAN.

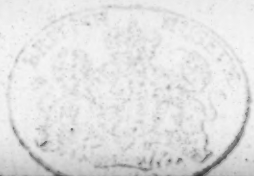
3. Gogoneddus ddirgelwch trugaredd Duw,
neu werthfawr feddyginiaeth i eneidiau lludd-
iedig, &c. *Pris naw Ceiniog.*

Gan Mr. JOHN BISCO.

4. Gwaedd yng *Ngbymru*, yn wyneb pob
Cydwylbod euog. *Pris dwy Geiniog.*

Gan Mr. MORGAN LLOYD, o Wynedd.

5. Catecism byrraf y Gymmanfa. Ynghyd
â Chlod-Lythyr y Parched. Mr. J. GRIFFITH,
o *Lan-y-Dwfr*. *Pris dwy Geiniog.*

i.

c ar
lin.

am-
râs.

gor-
17.

uw,
udd-

pob

l.

ghyd
ITH,